

Izhaja v Trstu vsak
= petek popoldne =
Uredništvo in upravništvo
ulica Boschetto št. 5. II. nad.
= Telefon št. 1570 =

Delavski List

Posamezna številka
= 6 vin. =
Inserati po dogovoru.
Naročnina za celo leto
4.20 K., pol leta 2.10 K.,
četrt leta 1.05 K. - Ino-
zemstvo več poštnina.

Glasilov slovenskih socialistov na Primorskem.

Tovarišem „Adrijašem“ v prevdarek.

Dne 21. avg. je zborovalo v Gorici napredno in klerikalno dijaštvo. Občni zbor napredne „Adrije“ se je nalašč nastavil na ta dan, da bi napredni dijaki lahko manifestirali in protestirali proti klerikalnim. Obžaloval sem, ker se nisem mogel udeležiti zborovanja „Adrije“, in sedaj mi je pa žal, da moram soditi o obnem zboru le po poročilu v „Soči“ od 22. avg. Rad bi namreč, da bi se bil vršil drugače, kot je v „Soči“ popisan, bolj idejno, z višjim poletom. Iz celega shoda se da posneti le to: „mi smo napredni, oni so klerikalni; mi smo v veliki večini, njih je peščica; ta peščica se upa brez našega dovoljenja zborovati. Torej nas izziva; slovensko ljudstvo na Goriškem je pri zadnjih državnozbornih volitvah pokazalo tem klerikalcem, da noče lažikrščanstva, mi tudi ne bomo zaostali, marveč bomo pokazali tudi mi našim klerikalnim tovarišem, da znamo reševati naše ljudstvo iz klerikalnih krempljev“.

To je vse iz naprednega tabora. Da bi vsaj to odgovarjalo resnici! Pa je daleč od nje. Predvsem bi jaz vprašal tov. Petra Breliha, kakšno naprednost je imel on v mislih, ali ono pravo, moderno, ki se ne zboji nobenih posledic za karijero, ki izvaja te posledice svojega znanstvenega poznanja konsekventno v življenju, tako à la Svobodna misel, ali pa ono „liberalno naprednost, ki se le na shodih, kjer je sama ali pa v ogromni večini bori zoper rimski klerikalizem, ki pa nosi debele sveče za rimsko-klerikalno procesijo, če jo le vodi „liberalen“ župnik.

Jaz ne vem za gotovo, ktero naprednost je imel tov. Brelih v mislih, za to mu pa tudi očitam, pa ne njemu samemu, celemu zboru, da si ni te naprednosti preciziral. Jasnosti je potreba, posebno če se manifestira proti klerikalcem. Ti znajo biti bolj precizni in odkriti.

Iz govora tov. Breliha in drugih, je odseval velikanski pogum. Ali je pa povedal tov. Brelih, da si upa v svoji rojstni vasi o belem dnevu na trgu ostati pokrit, ko zvonijo poldan? Ali so povedali to drugi?

Sumim, da je mislil tov. Brelih in po njim cel zbor le na „liberalno“ naprednost. Sklepam to iz cikanja na zadnje deželnozbornske volitve. Naše napredno ljudstvo, da je takrat zmagnalo nad klerikalci. Motite se prijatelji. Ta zmaga je čisto slučajna. Resnična premoč je in ostane še veliko let na klerikalni strani. Zakaj so pa klerikalci pri zadnjih volitvah pogoreli? Prvič je vleklo ogromno geslo na neklerikalno (ne protiklerikalno) plat; drugič so bili klerikalci v Gorah preveč zmage pijani od zadnjih državnozbornih volitev in vsled tega premalo oprezní. Pri državnozbornih volitvah je zmagal dr. Gregorčič nad dr. Gruntarjem s ca. 2800 glasovi, pri deželnozbornih pa se je ta klerikalna večina za ca. 1000 glasov znižala. Ako bi se bili klerikalci v Gorah le toliko „potrudili“ pri deželnozbornih volitvah kot so se pri državnozbornih, imeli bi z lahakoto ta tisočak v žepu in ne bi bilo prišlo do ožjih volitev v splošni kuriji. Ker je pa tako slučajno prišlo do ožjih volitev, odločili so protiklerikalno — in tu imamo tretji razlog klerikalnega poraza — socijalisti. (Tega nam seveda liberalci v svoji prijaznosti nočejo priznati). Da reasumiram: Pri zadnjih volitvah ni zmagala naprednost slovenskega ljudstva, niti ne ona navidezna in površno „liberalna“ še manj pa ona prava, moderna. To dejstvo bi si že lahko pravnali, če bi mogli in hoteli spoznati pravi položaj v deželi. To spoznanje bi koristilo vsem neklerikalcem, in prvi vrsti liberalcem. Koristilo bi pa tudi akademikom, ker bi se po njem dvignili nad površno liberalno naziranje. Zakaj se ni na obnem zboru o teh stvareh debatiralo? Občni zbori „Adrije“ so tako redki, komaj po dva vsako leto, za to bi bilo že umešno, da bi si akademiki napravili za-se

obračun o zadnjih političnih dogodkih in se postavili na eno gotovo stališče. Reči: jaz sem protiklerikalni, je premalo. — „Adrija“ bi si morala svojo naprednost analizirati in na vsakem obnem zboru prekontrolirati. Ali se ji mogoče zdi, da tega ni potreba? Ali se mogoče že identificira z liberalizmom? Govor Brelihov, nastop liberalcev Gabrščka in dr. Puca na zborovanju bi že govoril za to.

„Adrija“ je hotela manifestirati proti klerikalnim tovarišem, češ, da je njihov nastop — izzivanje za „Adrijo“. Jaz ne uvidevam, zakaj je bila manifestacija potrebna. Ko se je „Adrija“ ustanavljala, ni bilo klerikalnega akademika na Goriškem. Danes so že tu in zborujejo in se organizirajo. Kako je do tega prišlo? Deloma po lastni zaslugi, deloma pa po krivdi „Adrije“ in vseh protiklerikalnih elementov, ki niso držali dijaštva proč od klerikalnega tabora. Liberalci so denuncirali klerikalne profesorje, ki so vabili mladino v svoj krog, zakaj niso raje tudi sami pridobivali mladino za-se? Prej ni bilo klerikalnih akademikov na Goriškem, zdaj so tu, — ali ni nekoliko smešno manifestirati proti njim, češ, mi napredni smo v večini. In pa še z razlogom, da oni izzivajo napredne. To se razume samo po sebi, da vsak nasprotnik eo ipso s svojim nastopom izziva svojega nasprotnika. Kdor se čuti izzivanim, pa najbolje stori, da ostane doma in ne gre tega povedat nasprotniku. „Adrija“ bi bila storila bolje, da ne bi bila manifestirala in protestirala, marveč da bi bila ostala doma in raje razmišljala o vzrokih, ki so sploh omogočili nastop klerikalnih akademikov v Gorici, in o načinu, kakó prepričati za bodočnost naraščanje klerikalnega vpliva v goriškem dijaštvu in kakó ohraniti v svoji sredi resnično zavedne in dosledno-protiklerikalne akademike. Posebno pozornost bi imela „Adrija“ posvetiti srednješolskemu naraščanju.

Bodi za danes dovolj, upam, da mi bo dana še prilika razgovoriti se z „Adrijaš“ o gorenjih točkah in o marsičem drugem. Upam tudi, da sprejmejo tovariši od starega Adrijaša gornjo kritiko tako kakor je bila mišljena t. j. sine ira et studio.

Na adresu klerikalnih akademikov se mi ne zdi vredno izgljbljati besed. Poznam jih čisto dobro. Goriški so ravno taki kot kranjski, koroški in štajerski. Poznam njihove katekizme in njihovo „vero“. Sedli so k polni mizi, kjer so našli lepó na krožnikih pripravljeno prepričanje in vse drugo, kar je treba za časno in večno izveličanje. Sami na sebi bi ne bili prav nič nevarni, toda za njimi stoji velika moč organizirane slovenskega in vesoljnega klerikalizma. Zato bi bila hiba podcenjevanje njihov pomen.

Dr. I. Ferfolja.

V. kongres ital. socialne dem. stranke na Primorskem.

(Dalje in konec).

Preide se nato v popoldanski seji drugoga dne k točki: Časopisje.

Poročevalec sodr. Pittoni se spominja najprej, kako da so vsi sodrugi že davno hrepeneli po socialističnem dnevniku. Kadar smo sklenili izdajati naš „Lavoratore“ kot dnevnik, tedaj smo bili vsi na jasnem, da naredimo sicer velik korak naprej, ampak da je treba velike previdnosti. Naši proračuni so bili natančni in priznati moramo, da je primankljaj našega lista celo manjši nego smo mi proračunali. Krajevne razmere niso prav nič v prilog časopisju. Nizka cena, in bogato gradivo nasprotnega lista, smo morali jemati v poštev. Ljudstvo samo želi veliko notic ki jih „Lavoratore“ ni mogel in ne smel objavljati v taki meri kakor naši nasprotniki. Vsekakor pa moramo priznati, da razven največjega italijanskega lista v Avstriji („Piccolo“) ni dosegel še noben drug ital. časopis naklade, ki jo je dosegel „Lavoratore“. Kljub temu pa smo morali prestati tudi mi krizo, ki so jo prestali vsi socialistični dnevnik. V

poslednjem času, je bilo vodstvo „Lavoratorija“ prisiljeno zmanjšati poslednjemu obliko za polovico in sicer zaradi slabega gmotnega stanja. Nadalje pravi sodr. Pittoni, da je prepričan, da bo vsakdo stavljal svoje predloge in povedal svoje mnenje kako naj se zagotovi listu boljši obstanek. Sam je prepričan, da ako se hoče res zagotoviti listu boljši obstanek ni drugzaga nego povečati število naročnikov, ki so edina zanesljiva opora vsakemu listu. Da se to doseže je pa dolžnost vsakega sodruga da deluje v tem zmislu.

Kar se pa pisave lista tiče je sodr. Pittoni prepričan, da se je vedno ravnal tako, kakor so zahtevali strankini in delavski interesi.

Nato prečita sodr. Mervitz poročilo nadzorovalnega odseka.

K poročilu sodr. Pittonija govore sodrugi De Rosa, Vivante, Laurencich, Levi, Petajan, Vidali, in Tonet.

Vsak skuša seveda dokazati, da bi lahko bilo bolje in nekateri kritizirajo pisavo lista, ki da bi bila lahko bolj bojevitá. Sodr. Laurencich predloži načrt, po katerem bi se moglo zagotoviti listu obstoj.

Odgovarja jim sodr. Pittoni, ki pravi, da z listom ni nikdar mogoče vseh zadovoljiti. O predlogi sodruga Lavrencich-a pravi, da bi se jo dalo novemu izvrševalnemu odboru, ki naj jo prouči. Nato se na predlog sodr. Levi-ja enoglasno vzame na znanje sledečo resolucijo:

„Današnji zbor med tem, ko priznava da je dnevnik „Lavoratore“ ena izmed največjih bojnih sredstev v socialističnem gibanju in da ima list največo podporo v naročnikih opozarja vse sodruge, da store v tem zmislu vsi svojo dolžnost“.

Nadalje se z vsemi razven dveh glasov vzame na znanje resolucijo sodr. Puecherja, ki popolnoma odobrava postopanje „Lavoratora“, ki je vedno odgovarjal delavskim potrebam, ter da se poleg dnevnika ustanovi še tedenski agitatoričen list.

Po končani razpravi o časopisju poroča sodr. Scabar o parlamentarnem delovanju: V daljšem govoru raztolmači sodr. Scabar neumorno delovanje prejšnjih poslancev ter velikanski vspuh delavstva pri prvih volitvah na podlagi splošne volilne pravice. Naravno je, da so se novoizvoljeni poslanci polotili dela z največjim veseljem. Prva njihova dolžnost je bila, da prisilijo na vsak način vse meščanske stranke do dela v parlamentu. Kajti vedeli so, da le tedaj če bo parlament deloval, bo mogoče ukreniti kaj v prid delavstvu. Nadalje razloži ogromno delo, ki so ga izvršili socialistični poslanci v parlamentu v sledečem zmislu: Nadzorovanje vlade, nadzorovanje izvrševalnih oblasti, lastne inicijative, nadzorovanje in popravljanje vladnih inicijativ, itd. V vsakem trenutku, so pa imeli pred seboj delavske interese, zaradi katerih jih je delavstvo izvolilo. Da so mogli vse izvršiti so seveda že iz početka napovedali boj vsaki obstrukciji in narodnim spopadom.

Socialistični poslanci so bili vedno na svojem mestu. Bili so socialistični poslanci, ki so branili civilno pravo državnih uradnikov; bili so takorekoč edini, ki so odkritosrčno zahtevali splošno volilno pravico za deželne zbornice. Edini so se borili za uravnavo deželnega imetja, zoper podraženje živil in za znižanje davka na sladkorju. Edini so se zavzeli za svobodno znanost v vseučiliščih, zoper nezdrave razmere na državni železnici, za podražavljenje raznih obrti, zoper slabo ravnanje z vojaki, za podporo rezervistom.

Predložili so 213 interpelacij, 25 zaradi zaplomb listov, 13 v bran zborovalnega prava itd. Sedaj osredotočajo vse delo v svrhu zavarovanja za starost in onemoglost. Tudi so se edini bojevali zoper povišanje števila novincev.

V zadnjem času pa se je število naših poslancev povečalo na 88 in sicer z izvolitvijo sodr. Müllerja.

Sodr. Scabar konča svoj govor rekoč, da ne sami, ampak nasprotniki naj sodijo naše delo, in sodijo ga pravično. Vsi klerikalni listi so sicer jezni toda priznavajo,

da so danes socialni demokratje gospodarji v Parlamentu in da so edini, ki gredo lahko na počitnice s ponosom, kajti dobili da smo skoraj vse kar smo hoteli. Toda ne, nismo zadovoljni. Zadovoljni bomo samo takrat kadar bomo uresničili vse kar imamo v svojem programu v prid delavstvu v prid celemu človeštvu. Poročilo sodr. Scabarja so navzoči vzeli na znanje z burnim odobravanjem.

Nadalje se glasuje predlog sodr. Pagninija, ki pozivlja dalmatinske sodruge, da naj bodo vedno združeni z italijansko in jugoslovansko soc. dem. stranko, ter da naj si izvole enega zastopnika, ki bo imel pravico zahajati na seje ital. in jugoslov. izvrševalnega odbora.

Sodr. Kristan izjavlja že sedaj, da bodo tak sklep naredili tudi slovenski socialisti.

Stenico želi, da bi naši in vsi socialistični poslanci vedno nadaljevali po dose-danji poti v prid proletarijatu. Nato se preide k volitvam izvrševalnega odbora. Izvoljeni so enoglasno per acclamationem sledeči sodrugi: J. Antonatz, I. Oliva, in V. Pittoni, (Trst) I. Lirussi (Istra) L. Tonet (Goriško). V nadzorovalni odsek pa sodrugi: Cerniutz, Laurencich in Mervitz.

Na kongresu tridentinskih sodrugov se bo izvolilo tudi tri zastopnike v izvrševalni odbor in dva nadzorovalca.

Predsednik dr. Piscal se nato zahvali vsem delegatom in zaključuje ta za italijanske in tudi za slovenske sodruge važen strankin zbor. Delegatje in vsi navzoči pa zapoje delavsko pesem.

III. kongres strokovnih organizacij na Primorskem.

(Dalje in konec).

Po poročilu sodrugov Pagninija in Milosta, in po glasovanju resolucije, ki sta jo predložila sodruga Gaspari in Remiseceg se prečita brzojavko dalmatinskih organiziranih in pravkar v boju se nahajajočih kmetov. Nato poroča sodr. Remiseceg o organizaciji, agitaciji in taktiki. Pravi, da obžaluje, da ne bo mogel baviti se preveč o pomorskih delavcih, ter dokazati, kako nujno potrebno je zavzeti se še bolj za te uboge pare, katerih se avstrijska vlada nikdar ne spominja. Nimamo skoraj zakona, ki bi jih branil, o higijeni na parnikih ni govora. Pomorski zakon Marije Terezije je treba preosnovati v modernem smislu. Vlada ni dosedaj ukrenila še ničesar v svrhu zboljšanja njihovih moralnih in gmotnih razmer. Spominja se zadnjega mednarodnega kongresa parniških družb, na katerem so delodajalci sklenili upreti se energično vsakemu gibanju pomorskih delavcev in so v to svrhu tudi sklenili ustanoviti mednarodno zvezo pomorskih družb. Želi, da bi se strokovna organizacija skupno z socialističnimi poslanci, zavzela v prid pomorskih delavcev.

Sodr. Covitz pravi da postaja odgovornost organizacij vedno večá. Večkrat so organizacije poklicane reševati važna vprašanja zaradi katerih se moramo temeljito pripravljati. Kdor je izvoljen voditi naše strokovne organizacije in strokovno gibanje, mora imeti veliko znanja. V tem zmislu predloži posebno resolucijo v katere je označeno delo, ki naj bi vršila strokovna komisija in kakih sredstev naj bi se v to posluževala. Nadalje priporoča bodoči strokovni komisiji, da zahteva od obrtne oblasti, da ista prisili delodajalce ravnati se po zakonu higijene v delavnicah ter da ista strokovna komisija se zavzame skupno z državnozbornimi poslanci, da se priklopi zavarovalnici zoper nezgode vse delavce trgovinskih tvrdk. V tem zmislu govore tudi sodrugi Del Seno, Gerin in Lirussi, ki zahteva, da se ustanovi tudi za Istro posebno tajništvo.

Sodr. Pittoni pravi, da so strokovne organizacije temelj delavskega gibanja. Najtežavneje delo je, ohraniti vse in pridobiti delavcem nove pridobitve ter oživljati organizacije. Zato je treba zdrave taktike bodisi napram vsem nasprotnikom bodisi

v organizaciji sami. Postopanje napram sovražnikom mora odgovarjati postopanju sovražnikov. Časi, ko so se delodajalci pustili vjeti nepripravljeni, so nehali. Sedaj so se tudi delodajalci organizirali in se organizirajo še vedno. Toda mi bomo zmagali tudi reakcijo delodajalcev, zmagali bomo prav gotovo tudi v velikih bitkah, katere nas čakajo, ako bomo složni in ako bomo navajeni discipline. V mirnem času lahko govorimo in razpravljamo o različnih idejah. Toda v bojnem času morajo razprave nehati in na njihovem mestu mora zavladati disciplina, katerej se moremo podvreči vsi. V takih slučajih se ne smemo ozirati ne na meščanstvo ne na anarhiste, ki klepetajo o svobodi in o osebnosti. Kdor je v bojnem času nasproten disciplini, ta je naš sovražnik. Dolžnost vsakega sodruga pa je, da pomaga odboru in strokovni komisiji.

De Rosa pravi, da se morajo delavci navaditi na visoke prispevke, ki tvorijo tajnost naših zmag. Kdor je nasproten visokim prispevkom, ta je naš sovražnik.

Sodrug Pisecel predlaga sledečo resolucijo:

«Današnji zbor prizna, da zaradi dela v strokovnih organizacijah in v svrhu izboljšanja razmer slovenskega in italijanskega delavstva v Trstu in na deželi, je potrebno gotovo število v to svrhu honoriranih oseb. Novi strokovni komisiji nalaga da ukrene v to svrhu potrebne korake pri centralni komisiji strokovnih organizacij in pri odborih raznih zvez».

Dvoracek (zastopnik centralne strokovne komisije) izjavlja, da bo ta vžela vse današnje želje na znanje in skušala kolikor mogoče hitro ugoditi. Toda — nadaljuje — tudi s centralne komisije ne smemo pričakovati čudežev. Tudi krajevne skupine morajo žrtvovati zaradi agitacije. Za Trst pa bo centrala skrbela še nadalje v kolikor mogoče več meri.

Sodr. Kristan pravi, da se bo morala centrala ozirati tudi na deželo in sicer v večji meri nego dosedaj. Mestnim delavcem ni, ne more in ne sme biti vseeno, če je delavstvo na deželi organizirano ali ne. Do danes vemo, da je ravno neorganizirano delavstvo iz dežele, ki kviri vspehe gibanj mestnih delavcev. Priporoča centrali, da skuša ugoditi željam, ki so izražene v resoluciji Pisecela.

Nato se preide k poročilu komisije za pregledovanje predlogov. Poročevalec Remisledog čita sledeče sklepe:

Zveza čevljarov delavcev v Trstu predlaga naj se bodoča strokovna komisija peča z izseljevanjem, seljevanjem in prepovedjo domačega dela. Komisija vam predlaga, da ta predlog oddaste bodoči strokovni komisiji. Skupina pekovskih delavcev v Trstu predlaga, da se v bodoči strokovni komisiji nastavi tudi slovenski honorirani podtajnik. Enak predlog stavi tudi sodr. Marica zastopnik nabrežinskih klesarjev.

Komisija predlaga, da ta predloga sprejmete.

Predlog sodr. Milosta predlaga komisija da se ga sprejme tako spremenjenega:

«Današnji kongres sklene, da se vse tiste lokalne organizacije, ki stoje na stališču razrednega boja, centralizirajo ako obstoji kaka njihovi stroki odgovarjajoča centrala».

Predlaga da se sprejme predlog sodr. Covitza tičoč se poslovnika zbora strokovnih organizacij.

Predlaga da se ne sprejme predloga sodr. Del Sena, ki želi, da skupino delavcev proste luke razdeli v dva oddelka, ker to ne spada sklepom strokovnega kongresa. Končno predlaga komisija, da prične novoizvoljena strokovna komisija delati na to, da postanejo vezi med vsemi organizacijami bolj tesne, da bo tako mogoče uspešnejše delati v prid delavstva.

Kongres odobri enoglasno predloge komisije za pregledovanje predlogov in tudi enoglasno odobri resolucijo sodr. Pisecela.

Sodr. Tonet predlaga nato v imenu volilnega odbora sledeče sodruga v strokovno komisijo: Tajnik: Pagnini, — podtajnika: Panek in Milost — odborniki: Osbel, Kermolj, Comel, Calligaris, Jernejčič Fran in Righetti. — Nadzorovalci: Gaspari in Blasizza. Na predlog sodruga Remisceka, izvoli kongres v strokovno komisijo omenjene sodruga enoglasno per eclamacionem.

Po raznih zaključnih govorih predsednika sodr. Pisecela, De Rose in Pagninija zaključni predsednik ta znameniti kongres, dočim se navzoči zahvaljujejo predsedniku za njegovo res izborna predsedovanje.

Delavci! Sodrugi! Somišljeniki!
Naročajte „Delavski List“
in širite „Delavski List“

Politični pregled.

Strankin zbor nemške socialne demokracije. Kakor smo že poročali se vrši letošnji strankin zbor nemške socialne demokracije v Norimberku. Otvoril se je zbor v nedeljo ob navzočnosti nad 400 delegatov. Poročilo izvrševalnega odbora kaže velikanski napredek stranke. (Tudi to poročilo smo že objavili). Najzanimivejša debata je bila o stališču južno nemških sodrugov, ki izražajo mnenje, da tudi socialistični poslanci lahko glasujejo za državni proračun meščanskih vlad. O tem je govoril tudi Bebel. Priznal je, da ni do danes še nobena stvar vzbudila toliko zanimanja. Naš cilj — je rekel v svojem govoru — je ta, da pokopljemo sedanji državni in socialni zistem. Toda v tistem trenutku, ko glasujemo za vladne proračune, nehamo biti socialni demokratje. Po taki poti bi postali k večem kaka stranka socialnih reform nikakor pa ne bi bili socialni demokratje. Za naše principe se moramo bojevati odločno in brezobzirno, ako si hočemo pridobiti delavstvo, ki je še daleč od nas.

Obširno poročilo o tem zboru priobčimo v prih. št.

Jugoslov. soc. dem. stranka je brzojavno pozdravila zbor.

Volilna reforma v Galiciji. Gališki deželni zbor je sklenil izvoliti posebno komisijo 25 poslancev, ki naj prouče volilno reformo. Ljudski poslanec Sczepinsky je stavil predlog s katerim naj deželni zbor pozove deželni odbor, da v teku 30 dni predloži načrt splošne enake direktne in tajne volilne pravice. Predlog je bil odklonjen, kar znači, da je še mnogo onih, ki zagovarjajo sedanji volilni sistem. Po deželi se vrše za volilno pravico shodi.

V Pragi je bila v nedeljo velikanska demonstracija in shod na Streliskem otoku za splošno volilno pravico. Demonstracije se je udeležilo preko 15000 delavcev. Na ravno ta dan je priredila češka socialna demokracija po deželi 40 shodov za volilno pravico.

Na Štajerskem je bilo v nedeljo 8 shodov za splošno volilno pravico.

Socialistične demonstracije v Budimpešti. V sredo 16. t. m. so priredili ogrski sodrugi v Budimpešti 10 javnih ljudskih shodov za splošno volilno pravico v državni zbor. Na shodih se je tudi pozivljalo ljudstvo v boj zoper klerikalizem. Po shodih so se zbrali delavci pred uredništvom socialističnega lista „Nepszava“ kjer jih je en urednik nagovoril rekoč, da morajo takrat delavci izpeljati boj do popolne pridobitve splošne volilne pravice. Ljudstvo je prišlo — kajpada — tudi v konflikt z redarji in je bilo več njih ranjenih in aretiranih.

Železničarjem hoče vlada zopet zvišati znesek, ki je namenjen socialnim reformam na državni železnici, od 8 milijonov in 300.000 na 10 milijonov. Seveda je ministrstvo izdalo natančen načrt, po katerem se ima ta svota razdeliti. Novi milijon in 700.000 postavi vlada v proračun šele prihodnje leto, ker sedaj sploh — pravi — da nima vsega denarja na razpolago. Zaradi tega stopi v veljavo en del izboljšanj že 1. oktobra t. l. drugi, manjši (1.700.000) pa šele s prvim januarjem.

Ruski knez Pavel Dolgoruki je izdal v družbi drugih ruskih znanstvenikov, pisateljev in umetnikov, ob osemdesetletnici Leva Tolstega, oklic, ki predlaga ustanovitve družbe za boj proti smrtni kazni. Oklic je seveda zanimiv za vse dežele, kjer še obstoji smrtna kazen. Med drugim je rečeno v oklicu, da je neprestano obešanje ali sploh umorjenje ljudi ponižalo vrednost človeškega življenja.

Ruska policija na delu. Te dni je preiskala peterburška redarstvena oblast več stanovanj. Našla in zaplenila je tri bombe in veliko dinamita. Aretirala je 100 oseb, katere spadajo višjim krogom. Osem oddelkov socialistične revolucionarne stranke in centralo ruske železničarske organizacije je pa policija razpustila.

Kakor se vidi, slovanska navdušenost hodi svojo pot tudi po Ruskem.

Črnogorska skupščina je sklicana za dne 31. oktobra.

Bosenski nadškof Stadler, znan jezuit, priporoča aneksijo. Tak je klerikalni demokratizem. Kaj bi odločalo ljudstvo? S tem se napravi, kar hočejo mogotci;

narod naj le drži jezik za zobmi! Pa so še ljudje, ki verjamejo klerikalcem, da so demokratje!

Ruski car je poslal po poslaniku Sinovjevu turškemu sultanu dragoceno srebrno kaseto v dar. Če bi mu sultan zato poslal vzorec turške konstitucije, bi ne bilo škode.

Nemški agrarci nameravajo, kakor poroča «Pester Lloyd», nastopiti proti srbski trgovinski pogodbi, ker hočejo vlado prisiliti, da bi sprejela zopet katerega njih pristahev v ministristvo. Torej kravja kupčija. Verjetno je že.

Domače stvari.

Seja zaupnikov jugoslov. soc. dem. stranke se vrši danes ob 8. uri in pol zvečer v Delavskem domu ul. Boschetto 5. II. nad. Dnevni red je zelo važen. Nihče naj ne manjka.

Politični odbor jugoslov. soc. dem. stranke ima svojo sejo v soboto (jutri) ob 8^{1/2} uri zvečer v uredništvu „Delavskega Lista“.

Cvetke iz proste luke. Nekateri ljudje, ki jih je slučaj spravil na stopnjo višje nad navadnimi delavci in imajo nad temi tudi nekoliko oblasti, mislijo, da smejo to oblast izrabljati, kakor se jim pač zljubi. Pri tem se seveda ne vprašajo nikdar, je li tako izrabljanje oblasti v korist stvari sami. Glavna stvar je, da zadošča kakim maščevalnim namenom, ali pa svoji otročji pohlepnosti. V takih le razmerah in pri takih ljudeh, se je pripetila v prosti luki sledeča zanimiva dogodbica, ki naj jo slavno vodstvo carinskih skladišč blagovoli vzeti na znanje:

Neki stalno nameščen delavec je en dan še izven svojega popoldanskega delavnega urnika, ki je od 2. do 6. ure zvečer delal tudi od 1. do 2. ure popoldne. Ta čas dela, ki znaša 60 vin. se mu pa ni plačalo. Misleč, da se je to pozabilo, se je naslednjo soboto podal k magazinirju gospodu ..... ki mu je pa odgovoril, da mu je tistih 60 vin. on odtegnil kot globo, ker ga na 3. t. m. ni bilo na delo. Omenjeni delavec je pa povedal, da je svojo odsotnost na 3. t. m. tudi opravičil potem svojega tovariša, ki kakor on biva na Opčinah, ter povedal magazinirju, da bo zahteval, da se mu omenjenih 60 vin. poravnava. Magazinir mu je pa odgovoril, naj le zahteva, toda da bo to popolnoma brezuspešno. Takoj na to je pa dotični magazinir telefoniral namestniku upravitelja carinskih skladišč in uslužbencev konsorcija, da ga pripravi, misleč, da bo šel ta delavec takoj k njemu.

K temu gospodu pa je šel delavec drugi dan. Toda takoj ko ga je ta gospod zagledal, ga je takoj nagovoril žaljivo: «Aha! — vi ste tedaj tisti ptiček, ki praznujete vsak pondeljek?» Delavec je dokazal, da to sploh ni resnica ter razložil svojo pritožbo. Gospod podravn. je našel zahtevo popolnoma upravičeno rekoč, naj stvar poravnava z magazinirjem, od katerega naj zahteva povračilo. Pri poslednjih besedah se je podravatelj tudi nasmehnil. Temu priporočilo se delavec seveda ni odzval, ker je že a priori vedel, da bi bila njegova pot brezuspešna in da bi ga magazinir bacnil iz skladišča in ga pri tem še po navadi žalil.

Dogodek je sam na sebi malenkosten in mi bi ga ne bili niti objavili, če bi ne bil odsev nekega popolnega nekvalificiranega zistema pod katerim ječe delavci v prosti luki. In vodstvo carinskih skladišč bo bilo tako dobro, da bo zaradi tega naredilo preizkavo sicer bi bili drugače primorani nastopiti pot, ki ne bode v korist ne v čast vodstvu carinskih skladišč. Nekaterim prenapetim gospodom alla magazinir ... je treba enkrat za vselej povedati, da nimajo nobene pravice nalagati nobenemu nikakih glob, ne da bi prej izprašali one delavce katerih se stvar tiče in naznani vso stvar tudi svojim višjim. Kajti gospod magazinir, hvala bogu, še ni nad vsemi. Pa ne samo to. Če je dolžnost delavcev rešpektirati svoje višje, je dolžnost tudi poslednih rešpektirati delavce in se obnašati napram tem kakor se spodobi obnašanje napram poštenim ljudem, tudi zaradi tega, da se delavci ne bi bali priti k svojim višjim, bodisi radi upravnih ali osebnih zadev. Tako, gospodje, zahteva taktin tudi moderni časi zahtevajo to. Kakor bi bilo tudi popolnoma upravičeno, da bi bil gospod ..... kot namestnik upravitelja carinskih skladišč in delavcev konsorcija, vzel vso stvar na zapisnik. Tega

pa ni storil najbrž zato ne, ker ni hotel žaliti gospoda magazinirja. Morda pa tudi radi česa drugega? Slučaj je pa še naletel, da se je to zgodilo ravno delavcu, ki dobi vsak teden plačane 3 izredne ure in je zato na razpolago vsak dan od 1 do 2 ur popoldne, t. j. v času, ko imajo delavci odmor. Delavec nam je povedal, da so redki dnevi, ko nima v omenjenem času nič opraviti, da celo med odmorom od poldne pa do 1 ure more večkrat pripravljati delo. Vse to se vrši nadalje, če ravno je delavec že izrekel željo, da ne bo nikdar odrekel dela v omenjenem času odmora, toda naj bi se ga plačalo vsikdar kadar se od njega zahteva delo. Tak zistem pa, pod katerem sedaj dela, diši zelo po izkoriščevalstvu in srednjeveštvu. Ampak da izve vodstvo carinskih skladišč, kako in zakaj se preganja delavce in jim nalaga globo, povemo še sledeče:

Ravno ta delavec je bil nekaj kaznovan z 1 krono globo, ker je hotel narediti delo, ki mu je bilo najprej ukazano a pozneje zaradi nervoznosti onega magazinirja prepovedano. — Ko se ga je kaznovalo, se mu je reklo, da se ga bo poslalo iz dela če ne bo ubogal vsakega višjega ukaza. Temu se pravi šikanirati delavce.

Posebne komentarja ni treba. Dogodki sami so preveč značilni, da bi jih ne lahko vsak razumel.

Od sl. c. kr. ravnateljstva carinskih skladišč pa zahtevamo, da naredi natančno preiskavo, da se pride v okom tem nekvalificiranem nedostatku, sicer bomo — kakor smo rekli — primorani obrniti se drugam.

Toliko za danes.

Felice Venezian, vodja tržaške ital. nacionalne stranke je pretečeni petek umrl. Bil je to mož, ki je znal združiti v eno stranko različne sloje različnih interesov in znal je to stranko brzdati po svoje in dominirati. Italijanski narodnjaki lahko upravičeno jočejo za njim. Mi socialni demokratje smo bili z njim velike boje, bili smo premagani in smo ga premagali. Toda Felice Venezian je preminul in pred veličastvijo smrti, klanjamo tudi mi svoje orožje.

Dr. Rybař se pač vedno zaveda ljudstva, ki ga slavi in posluša. V nedeljo je n. pr. predaval pri Sv. Ivanu v Narodnem domu o pomenu trgovine za naš narod. Predavanje je bilo prirejeno za trgovce in je pač govoril tako kakor radi poslušajo trgovci. Pred delavci govori dr. Rybař vse drugače. Ampak tudi trgovci smejo biti proketo malo zadovoljni s predavanjem dr. Rybařa. Take stvari kakor jih je pripovedoval na nedeljskem predavanju spadajo pač v prve šolske naloge nikakor pa ne morejo biti predmeti znanstvenih predavanj. Dr. Rybař je pač razlagal o trgovini to kar zna. Je pač buržoazna prve vrste. — Buržoazija si je vstvarila družbo v kateri živi sama jako ugodno, pa misli, da more biti cel svet zadovoljen s to družbo. Zaradi tega dr. Rybař lahko misli, da trgovina mora biti, da bi brez nje pili kavo samo Rotschildi in Kalistri in da bodo konsumne zadruge odirale ljudstvo, ko ne bo več malih trgovcev. Vse to seveda lahko misli dr. Rybař. Ampak mi se čutimo v dolžnost pojasniti vso stvar nekoliko natančneje in to naredimo v prih. št.

Sicer je pa iz predavanja razvidno, da bi hotel dr. Rybař imeti za norca i delavce i delodajalce. In temu bo treba kmalu narediti konec.

Tržaškimi narodnjakom ni vseeno kako misli ljudstvo zakaj in radi česa je dr. Rybař odložil in potem zopet sprejel državnozborni mandat. Na vse pretege skušajo dokazati, da je vodilo dr. Rybařa pri tem koraku čisto nesebično rodoljubje. Pravijo, da je odložil mandat zaradi škode, ki trpi njegova odvetniška pisarna pri tem, da se mora on, kot državnozborni poslanec vedno oddaljevati iz Trsta. In ker je dr. Rybař mislil zelo na svojo pisarno, t. j. na svoj dobiček, pravijo, da je nesebično rodoljub. Mi sicer vemo, kaj se pravi žrtvovati in vemo, da človek ne more živeti od idealov. Ampak kako se strinja nesebično rodoljubje z osebnimi interesi dr. Rybařa, tega pač ne moremo razumeti.

Tudi skušajo slovenski narodnjaki dokazati, da ni med dr. Rybařem in dr. Mandičem nobenega nesporazumljenja. Nas povemo prav odkritosrčno, nas prav malo briga kakšno politično razmerje vlada med dr. Rybařem in Mandičem. Oba zastopata protidelavske interese in sta nam zaradi tega oba enaka nasprotnika. Resnici na ljubo pa je treba priznati, da je prvi posmeten in resen politik, dočim nima drugi

o politiki niti najmanjšega pojma. In resen politik nam je vsekakor ljubši. Toda prav zaradi tega, ker hočejo slovenski narodnjaki prikriti resnico, povemo še enkrat, da med dr. Rybašem in Mandičem ni prav nobenih prijetnih odnošajev. Stvar je čisto naravna. Resen politik se ne more ne sme strinjati s komedijami navadnega kričarja. In vsak resen politik, ki pozna razmere tržaških slovencev, mora priznati, da se s takšnimi komedijami kakor jih je uganjal Mandič lahko zelo škoduje vsemu tržaškemu slovenstvu. Dolžnost vsake manjšine je delati, da si pridobi simpatije vsega mestnega prebivalstva nikakor pa ne, da te simpatije zgubi. In z nepotrebnimi demonstracijami se prav gotovo ne pridobi simpatij. Med Rybašem in Mandičem ni vse v redu. Danes lahko rečemo, da vlada v sami N. D. O. nevolja do dr. Mandiča in se skuša, da prevzame vodstvo te organizacije dr. Rybaš ki je tudi sprejel zopet državno-zbornski mandat s posebnimi pogoji, ki nikakor ne kažejo Rybaša v preveč rodoljubni luči in kateri pogoji bodo kmalu zopet presenetili naše . . . . rodoljube.

Katoliške parade in praksa. Celjska „Domovino“ je objavila sledečo notico:

„Dr. Krek opisuje v „Slovencu“ od 5. t. m. šte. 204 svoje utise na IV. češkem katoliškem shodu. Gosp. Krek pravi: „Nalasc izpuščam veliki sprevod, ki se je vil od Narodnega gledališča do Hradčan, ki je v njem s ponosno samozavestjo korakal plemič poleg delavca in kmeta, duhovnik od kanonika do kaplana poleg ljudstva v pestrih domačih nošah“. Torej plemič poleg delavca in kmeta, kanonik poleg ljudstva — na paradi, imenovane katoliškega shoda. Poglejmo to katoliško plemstvo in njega razmerje s svojimi delavci v trdi praksi vsakdanjega življenja. — V tovarnah baron Mayer-Melnhoff-ovih, katerih lastnica ali solastnica je zaradi svoje ljudomilosti dobrotljivost itd. toli proslavljena in tudi menda že odklikovana grofica Stubenberg, se dela redovito nad uro in se uporabljajo tudi za ponočno delo delavci izpod šestnajstih let. Tako poroča „Arbeiterwille“ od 6. t. m. O „plemenitosti“ teh plemiških tovarnarjev nam priča ta le dogodek; Pred nekolikimi tedni je nagloma umrl splošno priljubljen delavec Kernbauer. Vdova, ki je v blagoslovljenem stanju, se je v svoji sili in potrebi obrnila s prošnjo na grofico Stubenberg, naj bi ji dovolila z obzирom na njeno žalostno stanje malo podporo. Na svojo prošnjo je dobila od ravnateljstva tovarne ta le odgovor: „Vaše pismo na našo visokorodno gospo grofico nam je bilo izročeno v rešitev in obžalujemo, da smo prisiljeni dati Vam na znanje, da ne moremo predlagati za Vas nobene podpore, ker je Vaš mož Kernbauer delal samo 6 let pri nas in se je tudi oženil, ne da bi nas bil prosil za to dovoljenja“ Torej mož je delal za visokorodno gospo grofico samo šest let in je ni prosil dovoljenja, ali se sme oženiti, zato naj vdova in otrok, ki ga nosi pod srcem, lakote pogineta, grofica nima za njo niti dveh kronic na mesec. Svoj denar, ozir. denar, ki ji ga služijo nje delavci, pokojnikovi tovariši, rabi grofica Stubenberg za veliko dvorano, katero zida v mavriškem slogu in z nečuvno sijajnostjo na svojem gradu in ki bode stala ogromne svote. — Na prihodnjem katoliškem shodu pa bode zopet „samo zavestno korakal plemič poleg delavca in kmeta, kanonik poleg ljudstva“ in iz njih ust se bodo vsipale besede polne pravega krščanstva in ljubezni do svojega bližnjaka. Ko vas pa ti siti gospodje pridejo spet spreobračat na svoje krščanstvo, recite jim, naj se potrudijo najprej svoje življenje vrediti po teh naukih in naj se še le potem še enkrat oglašijo“.

Seveda ni te razlike samo med klerikalnimi delodajalci in delavci, ampak ravno tako postopajo z delavci tudi liberalni in in ultra svobodomiselni delodajalci. In v Trstu imamo ljudi, ki ne verujijo v razredni antagonizem in pridigajo slogu med delavci in delodajalci. Res, skoraj ravno tako delajo kakor klerikalci, in mi naj bi jih potem še spoštovali...

Vzroki zločinov. — Nemški sodni svetnik dr. Krohne, je izrekel, z ozirom na bodoči nemški kazenski zakon, mnenje, ki se bliža prav zelo našemu. „Iz statističnih podatkov je razvidno — pravi dr. Krohne — da vzroke največjega števila zločinov moramo iskati v sedanjih socialnih razmerah. Statistični podatki dokazujejo, da so prebivalci velikih mest in industrijskih središč najbolj nagnjeni zločinstvu. Take jih napravijo bedne življenske razmere, v katerih jih prisili živeti današnji družabni sistem. Neprijazna, temna, vlažna in umazana stanovanja vplivajo na prebivalce zelo pogubonosno toliko v fizičnem kakor

tudi v moralnem oziru. Temu pa je vzrok razredno nasprotstvo, ki je sad današnjega družabnega sistema a kriva je tudi kratkovidna meščanska politika, ki mesto olajšati otežuje ljudstvu dan za dnem bolj njegovo že itak neprijetno življenje. Vzroki spopadov med ljudstvom in telesnih poškodb med spopadi, imajo svoj vir v pijančevanju, v preobitem vživanju alkoholičnih pijač. Temu se pridruži tudi že samo na sebi moralo in čut ponosa uničujoča krčma, kamor je ljudstvo navajeno se zbirati. — Kradež je prav gotovo direktna posledica ljudske mizerije, a krive so temu tudi tesne določbe sirotinskega zakonodajstva. Naraščanje mladih zločincev, kljub našemu (nemškemu) visoko razvitemu šolstvu, je vzrok, da se v drugih ozirih pusti mladino popolnoma zapuščeno. Vse te neprijetne razmere, ta naraščaj zločinstev se bo pa tudi nadaljeval dokler se ne bo pričelo delati z dalekovidno socialno politiko potom katere bo mogoče energično nastopiti v svrhu odstranjenja rečenih neprilik. Drugače bo vse delo zoper zločince popolnoma brezuspešno. Družba sama mora najprej odstraniti tla, na katerih zločin raste. Samo potem bo mogoče spopolniti kazenski zakon in samo takrat bo imel zakon vspeh v borbi zoper zločinstvo“.

Tako govore o zločincih drugod. Kaj poreko na to naši narodnjaki z „Edinostjo“ na čelu, ki mesto dokazovati vzroke zločinov, ščuvajo ljudstvo v sovraštvo proti celemu onemu narodu, kateremu zločince slučajno pripada. Drugod se skuša omejiti zločinstvo. Pri nas se pa naravnost ščuva ljudstvo k narodnemu sovraštvu, katero igra pri nas tudi nelepo ulogo v siljenju ljudstva k tepežu in krvavim spopadom.

Pač žalosten dokaz . . . nekulture.

Bojkot pivo. Naši sodrugi na Štajerskem, Koroškem in Češkem, bijejo obupen boj proti pivovarjarjem, ki so ravno tako nenasitni kakor drugi kapitalisti. Pred malo časom, so ti baroni sklenili tako imenovani „kartel“ in to seveda v prvi vrsti proti delavcem, v drugi pa proti revnejšim gostilničarjem, da bi si isti ne mogli potem več poljubno izbirati, temveč bi bili odvisni od gotovih tovarn, s katerimi bi morali sklepati pogodbe. Posledica teh pogodb ni bila, da bi gostilničarji, moral pivo tako kakor bi mu jo pivovarjar, s katerim ima pogodbo, pošiljal, dobro ali slabo. Cene bi si določil pivovarjar sam. Temu kartelu je pristopilo takoj precejšnje število tovarn, in kartel je začel takoj praktično izvajati svoj namen. Pivovarjarji so že spomladi sklenili podražiti pivo, toda zavedno delavstvo je vložilo svoj mogočni, «*reto*» ter proglasilo „bojkot“ pivu. V kapitalističnih krogih se je mislilo sprva, da ta stvar ni tako resna in si je ni treba pretragično vzeti k srcu. Toda sedaj jih je začelo malce skrbeti in so uvideli da je treba včas vendar tudi z ljudstvom računati. Na Štajerskem, kjer se je bojkot nepričakovano dosledno izvedel, je rodil že prve sadove. Pivovarna v Mürzzuschlagu je že naznanila zvoj izstop iz kartela in je pripravljena prodajati pivo po stari ceni. Na Češkem je pa, vsled povišanja cen pivu, po drugi strani pa vsled mizerne plače delavcev, prišlo do stavk, katerih večina je pa že končanih in sicer končale so se z znatnimi vspehi delavstvu v prilog.

Nekatere stavke pa se vsled kapitalistične trme nadaljujejo. Razmere so pa skrajno napete. Tovarnarji pravijo, da hočejo vstrajati do skrajnosti, na drugi strani je pa delavstvo skrajno razdraženo in je solidarno bolj nego v začetku. Malo število stavkokazov, ki so bili pripravljeni prodati sebe in svoje tovariše, so jih pa tovarnarji osleparili. Niso jim hoteli toliko plačati koliko so jim bili spočetka obljubili. Neki tovarnar se je ježno izrazil češ, čemu hočejo delavci imeti večje plače. „jaz n. pr. — je rekel — plačam po 11 K. 55 vin. na teden in ti lumpi še niso zadovoljni.“

Značilno je to, da so se nemškonoacionalni študentje ponudili za krumirje. Tudi naša slavno rumena N. D. O. bi našla tam lep zaslužek. Na delo. Take prilžnosti ne boste imeli tako kmalu, gospodje. Povrhu po boste še med brati Čehi in mogoče celo med Klofačen. Kaka mana A. B.

„Škoda bi bilo za vsak kočček lesa, ki bi žgal liberalnega učitelja“. Tako zaključuje ponedeljski „Slovenec“ neko polemično notico naperjeno proti „Soči“, ki je po mnenju „Slovenca“ prav po nepotrebnem povedala, da bi klerikalci, če bi živeli v časih sv. inkvizicije, sežigali svobodomiselne učitelje. Uredniki ljubljanskega „Slovenca“ kakor sploh vsi klerikalni vodje, se pač nikdar ne spoza-bijo, da ne spadajo v kulturni svet. Zato bi bilo odveč odgovarjati na omenjene besede. Njih pomen je tako grozen, da

se o njem ne da misliti drugače nego z grozo se spominjati onih časov, ko klerikalcem ni bilo žal za kupe lesa, ki so žgali učitelje svobodne misli. Pač divje sree bije v prsih onega, ki je napisal omenjene na strašne srednjeveške čase spominjajoče besede.

„Delavski tovariš“, list ki je izhajal v Gorici po enkrat na teden in ki je hotel rešiti delavstvo na krščanski podlagi, je prenehal izhajati. Bil je namenjen samo za boj zoper socialno demokracijo. Sedaj so se gospodje prepričali, da če ni mogoče operirati pri socialističnem razredno zavednem delavstvu z narodnjaškim navdušenjem, je še manj mogoče operirati s klerikalnim programom. Socialni demokraciji je pač mogoče ovirati napredek, toda ni in ne more biti mogoče polastiti se njenih pristašev. Agitacija, ki jo vrši socialna demokracija, ne ponižuje ne poneumnjuje ljudstva, ampak izobrazuje in mu vnema čut svobode in ponosa osebnosti. Zato je naš napredek počasen kakor sploh je počasen napredek izobrazbe, kulture. Toda prav zaradi tega je tim gotovejši. Mogoče je ovirati naš razvoj, toda ni mogoče preprečiti ga. S tem, da so bili goriški klerikalci primorani prenehati s svojim „Delavskim tovarišem“ so se mogoče tudi prepričali o resničnosti naše trditve. Mogoče bodo dejstva prisilila še marsikoga k priznanju te trditve. Sicer pa se prično klerikalcem majati tla in iz najvišjega hriba vodi pot . . . navzdol.

DOPISI.

GORIŠKO.

Miren. V nedeljo dne 13. t. m. je priredilo tukajšnje naše delavsko izobraževalno podporno in pravovarstveno društvo, poljudno predavanje. Predaval je sodrug dr. Anton Drmota «o bojih slovenskih kmetov». V krasnem enournem govoru nam je predavatelj pojasnil stanje kmeta v srednjem veku in njegove boje zoper zatiralce. Predavanja se je udeležilo lepo število domačih delavcev, ki so pozno sledili izvajanjem govornika. Sodr. Drmota nam je obljubil, da nas kmalu zopet obišče in nam tudi takrat priredi predavanje o novem predmetu. Zeleti bi bilo, da bi se to naše društvo obrnilo še do drugih slovenskih predavateljev. Delavcem pa kličemo naj vedno zahajajo na vsako predavanje, kar bo gotovo samo v njihovo korist.

Po predavanju se je vršil redni občni zbor omenjenega društva in so bili izvoljeni v odbor sledeči sodrugi: Leopold Petejan, predsednik; Rebec Josip, preds. namestnik; Anton Kolavčič, tajnik; Ivan Cotič, blagajnik; Alojzij Vuk, gospodar; Vincenc Štanta, knjižničar; Pavletič Fran, Bačer Fran, odbornika; Žigon Josip, Devetak Karol, nadzorovalca.

Imena odbornikov so nam v največje jamstvo, da bo naše društvo vedno napredovalo. Sedaj šteje društvo nad 50 članov. Lo tako naprej. Seveda je dolžnost vsakega sodruga, da pripomore v svrhu društvenega razvoja.

Po občnem zboru smo se podali na domačo zabavo k Ivanu Beltramu in smo se spomnili „Delavskega Lista“.

Sodr. Peter Tomšič je postavil na dražbo vržinko. Vsak jo je hotel imeti in se je nabralo tako za „Delavski list“ 3 K in 30 vin. Od preplačila pri pijači smo nabrali 1 K 30 vin. in sodr. Nanut A. je daroval še 20 vin. Skupaj 4 krone in 98 vin. Le tako naprej. Darovalcem hvala.

Podgora. V nedeljo dne 13. t. m. se je vršila v Podgori veselica, ki so jo priredili tuk. sodrugi ob priliki ustanovitve Delavskega podpornega društva. Ob drugi uri popoldne smo se zbrali domači in zunanji sodrugi v gostilni sodr. Perko, pri novem železnem mostu. Nato smo šli z zastavo in godbo na čelu po vasi. Ob 4. se je začela veselica, katere vsopred je bil zelo zanimiv. Petje, godba, deklamacija in igra. Vse se je izvršilo povoljno tako, da je bilo med ljudstvom veselje in pohvala. Posebno zadovoljni so bili navzoči, ko je sodr. Nadaja deklamiral «prvo mučenico» in kadar so domači diletantje igrali šaljni prizor «Kmet in fotograf». Pri veselici je sodeloval tudi pevski zbor goriških sodrugov pop vodstvom sodr. R. Penso.

Nasprotniki so pred veselico mnogo govorili. Toda začudili so se, ko so nas videli v sprevedu, kajti videli smo jezne obraze. Revčki, dan za dnem omahujejo, pa se zato jeze. Na veselici je imelo društvo 80 K čistega dobička, ki je namenjen ustanovitvi društvene knjižnice. — Odbor

društva se zahvaljuje vsem, ki so pripomogli veselici do takega vspéha. Posebna zahvala pa goriškim sodrugom in pevovodji in onim sodrugom za preplačilo pri vstopu.

Pri seji dne 15. t. m. je odbor del. izob. društva sklenil dati „Delavskemu Listu“ 10 K podpore. Pri tej priliki priporočamo drugim sodrugom, da ne pozabijo nikdar „Delavskega Lista“ in druge naše časopise.

ISTRA.

Pula. Izbornička skupština obrzavati će se u nedjelju dne 20. sv. meseca na «Monte Castanir» u 3 sata poslije podne. Govoriti će takodjer naš kandidat za pokrajinski sabor, drug Jelčić.

Drugovi! Agitirajte živo, da što više drugova dodje na skupštino.

Društvene stvari.

Društvo „Arte Moderna“ v Trstu priredi v nedeljo dne 20. sept. t. l. ob 8. uri zvečer v veliki dvorani Delavskega doma ul. Boschetto 5. II. nad. dramatično predstavo. Predstavljalo se bode žaloigro v 4. dejanjih „L'Onore“ (čast) ki jo je spisal Herman Sudermann. Vstopnina je 40 vin, za osebo. — Po predstavi sledi ples.

Veselica v Sv. Križu. V nedeljo dne 20. t. m. prirede dramatični diletantje v Sv. Križu, v prostorih gostilne Maganja veliko veselico. Igrali bodo: 1. „Ali utoni ali plavaj“ šaloigra v enem dejanju. 2. „Medved snubač“ veseloigra v enem dejanju. 3. „Kmet in fotograf“ šaljni prizor in 4. „Gospod režiser“ šaljni prizor.

Začetek ob 4. uri popoldne.

Tržaški sodrugi se odpeljejo iz južnega kolodvora z vlakom ob 2 urah in tričetrt. Sodruge pozivljamo da se udeleže te veselice kriških sodrugov v velikem številu.

KNJŽEVNOST

„Slobodna riječ“ v lastni tiskarni. Bratska hrvatska stranka je napravila zopet velik korak naprej. Uredila si je že svojo lastno tiskarno, ki že deluje pod imenom „Pučka tiskara“. — Sodrugi po Slovenskem! Mi imamo že svojo „Delavsko tiskovno družbo“, katere glavni nameu je pridobiti tiskarno slov. organiziranemu delavstvu. Pristopajte kot člani v to družbo ter vplačujte deleže! Tudi mi slovenski socialisti si moramo sami pomagati, od drugod ne čakajmo pomoči! Zatorej, na delo!

Sodrugom sporočamo, da deluje v Ljubljani „Delavska tiskovina družba“ že od julija meseca in da ima v zalogi celo vrsto brošur in knjig. Dolžnost vsakega sodruga je, da te knjige in brošure po mogočnosti razširja. „Naše kmetiško in delavsko ljudstvo rado bere“ to se sliši vedno — torej: vsak bodi razširjevalec naših brošur. — Opozarjamo obenem, da je izšla brošura „V dobi klerikalizma“ ta teden. En komad velja 40 vin.

„Delavski List“

se prodaja:

V Pulju: v tobakarnah ZADNIK, ulica Promontore; BLAKA, ulica Giovia; Zanon, Campo Marzo; CAMUFO, ulica lircolazione del Arsenale; BENUSSI, ulica Sisiano; PETAROS, Corso Francesco Giuseppe I.

V Gorici: v tobakarnah: SCHWARZ, ul. delle Scuole, KREBEL, ul. Rabata in BAIT, ul. Camposanto. IVAN HOVANSKI ul. Corno 22.

V Podgori: v tobakarnah SKOČIR ANE in PREGARC JEREE.

Vrtojba: FABIAN FRAN. tob.

Nabrežina: v delavskih konsumnih zadugah.

Jesenice: MARIJA NOVAK, Gostilna pri Masarju.

Gabrovica: FURLAN BENEDIKT tob.

Nadalje, se prodaja v TRSTU, in v okolici v vseh važnejših tobakarnah.

PEKARNA IN SLADČIČARNA

Dominik Milanič
TRST, ul. della Guardia št. 24.

Kruh vedno svež I. vrste konfekcioniran večkrat na dan potom lastnega higijeničnega sistema.

VELIKA ZALOGA
Likerjev v steklenicah.

Mesesnel Antonio
priporoča svojo
GOSTILNO
— za —
rojansko cerkvijo.

VINA IZVRSTNA.

Mrzla in gorka jedila vedno na razpolago.

Postrežba točna.
Cene zmerne.

Odlikovani elektro fotografski atelje
za moderno slikanje

A. JERKIĆ

Via delle Poste 10

se priporoča v izdelovanje vseh v fotografsko stroko spadajočih del. — Cene zmerne. — Slikanje se vrši pri čarobni električni razsvetljavi do 7 ure zvečer.

Gostilna „Alla Lealtà“

ANTON SAITZ

ulica delle Acque

Vina najfinejša, domača kuhinja
Družinske zabave.

JAKOB MAGANJA

priporoča svojo

GOSTILNO
prej „Stadt Marburg“

ki se otvori v soboto dne 5 t. m. v ul. Ghega št. 3. Vogal ul. Carradori.

Dobro domače vino
črno in belo iz Sv. Križa pri Trstu.

Mrzla in gorka jedila vedno na razpolago.
Dobra kosila za delavce — cene zmerne — Postrežba točna.

Naznanilo.

P. n. občinstvu in sodrugom železničarjem uljudno naznanjam da sem prevzela staroznana gostilno na Perlesovem marofu ob Resljevi cesti št. 22 v Ljubljani.

Točila bodem pristna *dolenjska vina* in *Perles-ovo pivo vrček po 20 vin.*

Ob vsakem času bom tudi postregla s svežo mrzlo in gorko kuhinjo po najnižje mogočih cenah.

Na razpolago imam na *novu opremljeno zimsko kegljišče* in *vse slovenske delavske časopise.*

Nadejaje se obilega obiska s strani v Ljubljano prihajajočih sodrugov se priporočam.

Z odličnim spoštovanjem

MARIJA PETRIČ
restavraterka.

Slovenci in Čehi v Trstu in na Primorskem.

Pozor!

Potrebujete srajce, spodnje hlače otroške obleke, obleke za gospice in gospe in razne druge domače obleke?

Pišite na podpisano trdko rokodelnega tkanega platnena in volnena blaga

78 ct. široko 25 m. stane 10 kron

» » 50 » » 20 » franko!

Trpežno Pozor! Raznobarvno!

Zahtevajte vzorce!

Marie Černá,

Ručni tkalcovna, Nový Hrádek u Nov. Města n. M., Čechy.

Tovarna testnine z jajci
Ernesto A. Vodopivec

Trst, ul. Farneto št. 13.

JOSIP ZLOBEC

priporoča svojo

pekarno in prodajalno jestvin

v kateri ima na razpolago raznovrstne jestvine po najnižjih cenah; posebno priporoča svojo moko iz prvih avstro-ogerskih mlinov.

Pulj - via Lissa št. 34 - Pulj

Na razpolago vedno pripravljena peč (izvzemši nedelje in praznike) za privatno pečivo.
Delavci! podpirajte delavca tovariša.

Slovani! — Podpirajte edino — Slovani!

Slovansko knjigarno in papirnico

Josipa Gorenjca, Trst, ul. Valdirivo 40

KAVARNA UNIONE = TRST =
Ulica Caserma
= in ulica =
Torre Bianca.

Napitnina je odpravljena.
Velika zbirka političnih in leposlovnih revij
in časnikov v vseh jezikih.

Delavci! Podpirajte DELAVSKI LIST.

ANTON CECH

TRST - Ulica Fonderia št. 12.

Zaloga najboljših dalmatinskih in istrskih vin
Marsale, Vermuth, i. t. d.

Gostilna „Casa del Popolo“

(Zadružna delavska gostilna)

Trst, ul. S. Lazzaro in ul. S. Catterina

Domača kuhinja vedno dobro preskrbljena.

— Cene zmerne. —

Shajališče zunanjih sodrugov.

FRATELLI PAGANI

TRST. Ulica Acquedotto št. 6.

Velika zbirka igrač, okraskov, parfumarij, mila, ovratnikov, zapestnikov,

kravat, i. t. d.

KAROL GERBEC
BRIVEC v ulici delle Acque št. 17.

Enotni mesečni tarif. Šterilna svetilka Long.
Zbirka parfumarij in mila.

Pozor! — Delavci! Širite delavski tisk! — Pozor!

V prodajalni
„DELAVSKE TISKOVNE DRUŽBE“
v Ljubljani

na Dunajski cesti št. 20 (nasproti kavarne Evropa)

se dobe sledeče knjige in brošure:

- H. Kirchsteiger: „Pod spovednim pečatom“. I. knjiga 2'60 druga K 2.
P. Mihalek: „Iz nižin življenja“. Cena 1 K.
Abditus: „Občinski socializem“. Cena 70 v.
A. Kristan: „Socializem“. Cena 20 vin.
„Socialna demokracija in kmetiško ljudstvo“. Cena 10 vin.
„Zakaj smo socialisti“. Cena 14 vin.
K. Marks in F. Engels: „Komunistični manifest“. Cena 40 vin.
K. Kautsky: „Kdo uničuje proizvodnjo v malem?“ Cena 30 vin.
„Proletarijat“. Cena 30 vin.
„Kapitalistični razred“. Cena 30 vin.
A. Kristan: „O konsumnih društvih“. Cena 20 vin.
L. Warmund: „Katoliško svetovno naziranje in svobodna znanost“ 70 v.
S. Machar: „Magdalena“. Cena 2 K.
„Program socialne demokracije“. 4 vin. „Vun z enako volilno pravico“ 4 vin. in „Zvišanje duhovniških plač“. Cena 10 vin.

Vsa pisma naj se naslavlja na

„Delavsko tiskovno družbo“ v Ljubljani
Dunajska cesta št. 20.

Pozor! — Delavci! Širite delavski tisk! — Pozor!